

Az ásatás eredményei, valamint a földmunkák során végzett szakfelületek alapján a temető teljesen feltártnak tekinthető.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozást követően a Tornyai János Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Kékegyi Dorottya, Kovács Sándor technikusok, Paja László antropológus.

BÁCSMEGI GÁBOR

227. Ibrány-Kertváros, Temető-tábla (KÖH 51546)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) **Á**

2009. március 30-án az ibrányi rendőrőrsről bejelentés érkezett a nyíregyházi Jósa András Múzeumba, hogy a címben jelzett területen emberi maradványok kerültek elő. A helyszíni szemle során megállapítottuk, hogy a mélyszántással egy temető maradványai kerültek felszínre. A nagy mennyiségű emberi csont – köztük csaknem ép koponya, combcsontok stb. – alapján a temető erősen sérült. A jelenségek, ill. korábbi adattári adatok alapján valószínűsíthető volt, hogy egy Árpád-kori temetőről lehet szó, amit az ásatás is megerősített.

A 2009. március 31. és április 14. között végzett leletmentés során összesen 48 „csontkupacot” (egy-egy teljesen kiszántott sírt) lehetett lokalizálni. A továbbiakban 30 – részben az eke által bolygatott – sírt bontottunk ki, valamint egy objektumrészletet, melyet idő hiányában nem volt módunk feltárni, de esetleg egy ismeretlen korú ház(?) maradványa. A leletanyag meglehetősen szegényes, mindössze néhány S-végű karikaékszer, egy nyitott hajkarika, egy bronzgyűrű, egy esetben pedig kásagyöngyök kerültek elő. A temető kiterjedése a kiásott szelvényeknél jóval nagyobb lehet, amit a dombhát egyéb részein talált csontmaradványok is megerősítenek.

A leletmentés helyétől kissé távolabb, két helyen fémkeresővel egy Mária-érme, valamint 14–15. századi ékszerek előkerültek. Ezekre a területekre idő hiányában nem bonthattunk rá.

Munkatársak: Lukács József, Scholtz Róbert, Tompa György régészek, Szinyéri Péterné, Varga Ágnes restaurátorok, Bakos János, Szmolár Edit technikusok, Mester Andrea gyűjteménykezelő, Kiss László rajzoló, valamint Gosztonyi Tibor, az ibrányi Helytörténeti Gyűjtemény vezetője.

ISTVÁNOVITS ESZTER – JAKAB ATTILA

228. Igar-Vámpuszta, Galástya (KÖH 21918)

(Fejér megye) **B**

A Galástya őskori telepe a 19. sz. óta ismert; e sorok írója 1949-ban vázlatosan felmérte és leírta.¹⁵ 1972–73-

ban Bándi Gábor, Kovács Tibor és F. Petres Éva ásatást folytattak a telep több pontján. A kultúrréteg 180–200 cm vastag, több tapasztott padlójú ház, tűzhely, kemence, gödör került napvilágra a Vátya-kultúra korai és késői szakaszából. A telep élete a koszideri periódussal zárult.¹⁶ A dombot 2009 áprilisában mértem fel feleségem segítségével, Merkl Máté régész egyetemi hallgató közreműködésével. (Az illusztrációt lásd az előző oldalon!)

Igar községtől D-re, a Vámpuszta K-i széle feletti nagy kiterjedésű fennsík D-i sarkában van a Galástya nevű domb, Ny-i aljában néhány lakóház áll. A domb teljes területe a közelmúltban még szőlő volt, most már csak a DNy-i oldalon van szőlő egy kis területen. A plató parlag, csak középen művelnek még egy kis területet. Az egykori parcellák szélét rézsűk jelzik. A domb pereme többnyire elmosódott, D-i vége lebányászott szakadéokban végződik.

Az egykori erődítés maradványait a fennsíktól elválasztó, széles árok jelenti az É-i és K-i oldalon. Azonban ezek részben ma is szántott területek, ezért az árok eredeti alakját nem ismerjük. ÉNy-i és D-i vége eredetileg vízmosásos bevágódás lehetett, ezeket összekötve mélyítették ki az őskorban a dombot védő árkot. A dombtetőn és K-i oldalában nagy mennyiségű bronzkori cserép hever a felszínen. A telep hossza kb. 178, szélessége kb. 50–60 m.

NOVÁKI GYULA

229. Iharos, Temető (KÖH 73253)

(Somogy megye) **Kö**

A jelenlegi temető nem használt, K-i részén a források alapján a falu középkori templomát lehetett sejteni. A feltárás költségét a helyi Önkormányzat fedezte, két közmunkás és az Iharosi Szent György lovagrend több önkéntese segített. Az ásatás céljából azt tűztük ki, hogy megállapítsuk, egyáltalán van-e templomra utaló jel a területen, ill. hogy adatokat nyerjünk annak elhelyezkedésére, méretére.

2009. november 16–20. között egy kb. É–D irányú és egy arra merőleges, D-i falából induló Ny–K-i irányú árkot jelöltünk ki. Az árkokban embercsontokat, koporsózegeket, tégl- és habarcsdarabokat találtunk.

Először a 2. sz. kutatóárokban találtunk egy É–D irányú falat, amely 1,3 m szélesnek és 4 téglasor magasnak bizonyult. Az 1. sz. kutatóárok É-i részén is falat találtunk, ez 3–6 sor magasan maradt meg. A területtől É-ra, a két egymásra merőleges árok találkozásánál próbáltuk követni a falak vonalát. Itt egy újabb, 3. sz. szelvényt nyitottunk. Megtaláltuk a két fal találkozását. Sajnos a K-i fal csak rövid ideig volt magasan követhető, egy idő

15 Nováki Gy.: Fejér megye őskori földvárjai. ArchÉrt 79 (1952) 9, 11.

16 BÁNDI G.: Igar-Vámpuszta-Galástya. RégFüz Ser. I. No. 26 (1973) 11.; F. PETRES É.–BÁNDI G.–KOVÁCS T.: Igar-Vámpuszta-Galástya. RégFüz Ser. I. No. 27 (1974) 9.

után csak 1 téglasor magasan maradt meg. Néhol ez az alsó téglasor is hiányzott, a két fal pontos találkozását csak nagyjából rekonstruálhatjuk, részben a metszetfalakon kirajzolódó betöltésükből. Feltételezhetjük, hogy a templom K-i végét, a szentély K-i és É-i falát találtuk meg. A D-i falat szinte teljesen kiszedték, ugyanakkor a metszetfalon jól kirajzolódott az egykori fal helye. Itt a falból csak három téglát találtunk az eredeti helyén az alsó sorban, ill. néhány téglát még a falhoz tartozhatott. A K-i szentélyfaltól É-ra kirajzolódott egy árok, talán falalapozás, későbbi bővítés vonala. A középkori temető sírjaiból kibontottunk egy egészben maradt sírt.

Az ásatáson megállapítottuk a templom helyzetét. A szentélyt találtuk meg, a templom Ny-i része valószínűleg megsemmisült a működő, újkori temető sírjai miatt. A kutatóárkokban nagyszámú középkori kerámiát, koporsószegeket, nagy mennyiségű szétszórt embercsontot találtunk. Értékes leletként a talált bronztöredékeket, közte legalább két gótikus könyvveretet, egy ezüstgyűrűt említhetünk meg.

Munkatársak: Balla Krisztián, Cserép Tamás, Nyári Zsolt technikusok.

MOLNÁR ISTVÁN

230. Iván határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ó, Ró

2009. januárban helyszíni szemlét tartottam Iván határában, a szélerőművek telepítésére kijelölt területeken.

Diófaszer-dűlő (KÖH 56520): A községtől DNy-ra, a Simaság felé vezető út D-i oldalán egy ÉNy-DK-i irányban hosszan elnyúló dombvonulat húzódik. A dombhat itt egyenletesen lejt É felé a simasági műút irányába. A domb gerincével párhuzamosan egy dűlőút vezet a műút irányából D felé. A lejtőn közepes intenzitással régészeti leletek jelentkeztek: római kori és (kisebb számban) őskori kerámiatöredékeket gyűjtöttem. Egy terra sigillata tál peremtöredéke is előkerült. A telepnyom jól láthatóan a lejtős és lefelé egyre szűkülő domboldal területére terjed ki, ennek megfelelően É-D-i irányban hosszan elnyúlik. Iránya párhuzamos az imént említett dűlőúttal. Néhány kerámiatöredék a dűlőúttól K-re is előkerült, így a telepnyom arra a részre is kiterjed; É felé, a dombtető irányába a leletek száma megfoghatatlan.

Viszta-majortól nyugatra (KÖH 71217): A Viszta-majort Ny-ról szegélyező mélyedés peremén, Ny felé enyhén emelkedő felszínen sűrűn jelentkező téglatöredékekre lettem figyelmes, majd a néhány tegula-, és imbrextöredék alapján egyértelművé vált, hogy római kori épületmaradványokat rejt a föld. A téglatöredékek mellett néhány edénytöredék, valamint számos kötődék (homokkő és mészkő) is előkerült. A téglák és kövek mintegy 150×100 m nagyságú területen intenzíven jelentkeztek, ezenkívül – főleg D-i irányban – elszórtan találtam leletanyagot. Észak felé a leletanyag hirtelen tűnt el, itt a felszín erőteljesen emelkedik, a dombtetőn már nem találtam leleteket. A területen villanyvezeték

halad keresztül, mely a lelőhely legintenzívebb részét érinti.

TAKÁCS KÁROLY

231. Jánoshalma, Faddi-dűlő

(Bács-Kiskun megye) Sza

A Horvát Tranzit gázszállító vezeték építése kapcsán 2009 augusztusában a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai megelőző feltárást végeztek a Jánoshalma DK-i határában, a Faddi-dűlő szívében található lelőhelyeken.

Kabai-tanya, HT-33 (KÖH 69433): Augusztus 25–28. között a Kabai-tanya ma már nem látható romjaitól DK-re 50 m-re, egy kisebb dombhat D-i lejtőjén, 168 m²-nyi területen kutattunk. A teljes területen azonosított összesen 5 jelenséghez 4 objektumot rendeltünk. Ezek közül 2 árok részletnek, 2 gödörnek bizonyult. Leletanyagot – kizárólag állatcsontot – csak az egyik gödör tartalmazott. Ennek következtében mindössze a terepbejárás során gyűjtött felszíni anyag alapján keltezhetjük a lelőhelyen feltárt objektumokat feltételelesen a szarmata korra. A jelenségek alacsony intenzitása és leletszegénysége nyilván azzal függhet össze, hogy a kutatás csak a lelőhely D-i peremterületét érintette.

HT-34 (KÖH 69437): Az augusztus 17–28. között végzett kutatáskor a Kabai-tanyától DNy-ra 250–300 m-re, egy dombokkal övezett, alapvetően sík térségben fekvő lelőhelyen 366 m² volt régészetileg fedett. Az ÉK-DNy irányú lelőhely középső harmadát egy földút keresztezte, amelynek következtében csak két különálló szelvényszakaszban dolgozhattunk. A szürke, szántott, laza állagú humusz, majd az alatta húzódó kötött, kevert, átlag 70 cm vastag talajréteg gépi eltávolítása után a világos, agyagos-homokos altalajon 25 jelenség bontakozott ki, amelyhez végül 20 objektumot rendeltünk; ebből 19 gödör, 1 pedig árok volt. Bontásuk alkalmával bebizonyosodott, hogy a jelenségek kivétel nélkül a szarmata népesség 2–3. századi emlékéanyagát rejtik.

Az objektumok eloszlására jellemző volt, hogy azok a két szelvényszakasz középső harmadában sűrűsödtek leginkább, méretük pedig a szélső területek felé fokozatosan csökkent. A gödrök zöme öblös vagy hengeres kialakítású, de néhány homorú, sekély beásás mellett egy nagyobb, alakatlan agyaggyerő gödör is előkerült. A méhkas alakú gödrök közül több – a jelentkezési szintjüktől mért 2 m-es mélységükkel – a sárga homokos altalajba is lemélyült; ezt főleg az ásatás ÉK-i harmadában figyeltük meg. A legtöbb gödörre jellemző volt, hogy az alsó harmadukat kitöltő kevert, homokos-humuszos, kötött réteg felett szürke, hamus omladékréteg húzódott, amelyben nagy mennyiségű leletanyagot találtunk. A paticsos, faszenes omladékréteg létrejött talán a telep egykori pusztulásával hozható összefüggésbe. A leletek zömét a helyi készítésű kézzel, valamint korongon formált kerámia tette ki, de mellettük a 2. sz. szelvényben található, a telepen központi elhelyezkedésű gödrök né-